

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě, složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Jana Vyklického a JUDr. Petra Průchy, v právní věci žalobce: **P. K.,** zastoupen JUDr. Jiřím Cehákem, advokátem se sídlem nám. Míru 1, Nový Bor, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí,** se sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2, dříve Krajský úřad Libereckého kraje, se sídlem U jezu 642/2a, Liberec, v řízení o žalobě proti rozhodnutí Krajského úřadu Libereckého kraje ze dne 9. 2. 2011, č.j. OSV/93/2011/14, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci ze dne 24. 5. 2012, č. j. 60 Ad 9/2011 - 120,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Odměna právnímu zástupci žalobce JUDr. Jiřímu Cehákovi **se určuje** částkou ve výši 2.600 Kč. Tato odměna bude tomuto zástupci vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Náklady zastoupení nese stát.

Odůvodnění:

Žalobce (dále „stěžovatel“) se domáhal správní žalobou zrušení rozhodnutí Krajského úřadu Libereckého kraje (dále jen „krajský úřad“) ze dne 9. 2. 2011, č.j. OSV/93/2011/14, kterým bylo zamítnuto jeho odvolání a potvrzeno rozhodnutí Úřadu práce v České Lípě ze dne 16. 12. 2010, č.j. 1730/9/CLC-1/13. Prvostupňovým rozhodnutím bylo rozhodnuto o povinnosti žalobce vrátit přeplatek dávky státní sociální podpory příspěvek na bydlení, vzniklý za období od 1. 10. 2009 do 31. 12. 2009 ve výši 2.443 Kč měsíčně a za období od 1. 1. 2010 do 31. 3. 2010 ve výši 3.063 Kč měsíčně.

Stěžovatel napadl rozhodnutí žalovaného správní žalobou, ve které namítl nicotnost správního rozhodnutí, neúplnost dokazování a odmítl také tvrzení žalovaného, že zanedbal povinnost nahlásit skutečnosti rozhodné pro přiznání dávky, neboť takové skutečnosti nenastaly.

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka Liberec (dále „krajský soud“)

Krajský soud ve věci rozhodl dne 24. 5. 2012 poté, kdy (dne 22. 5. 2012) stěžovatel doručil soudu vlastnoručně podepsanou žádost o odročení jednání a ustanovení zástupce z řad advokátů, s odůvodněním, že zároveň ruší plnou moc udělenou obecnému zmocněnci J. K., který není schopen řádně hájit jeho zájmy. Žádost byla datována a podepsána dne 16. 5. 2012. K jednání dne 24. 5. 2012 se stěžovatel nedostavil.

Krajský soud rozhodl bez přítomnosti stěžovatele, neboť pro odročení jednání nenalezl relevantní důvod. Vycházel z toho, že „o odročení jednání požádal žalobce velmi krátce před konáním nařízeného jednání, opakovala se situace, která již nastala u předchozího nařízeného soudního jednání na den 8. 9. 2011, kdy žalobce těsně před konáním ústního jednání požádal o odročení s žádostí o ustanovení zástupce z řad advokátů, ačkoli žalobu podal již dne 13. 5. 2011. Soud novou opakovanou žádost žalobce o ustanovení zástupce z řad advokátů nepovažoval za důležitý důvod, pro který by musel jednání odročit a rozhodovat o ni...“ Krajský soud argumentoval také skutečností, že o předcházející žádosti o ustanovení advokáta již rozhodl usnesením ze dne 16. 9. 2011, čj. 60 Ad 9/2011-53 tak, že stěžovateli zástupce neustanovil, neboť to nepovažoval za potřebné k ochraně jeho práv. Kasační stížnost proti tomuto usnesení byla zamítnuta rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 3. 2012, č. j. 3 Ads 167/2011 - 75, v němž Nejvyšší správní soud považoval sice za rozhodný důvod pro zamítnutí žádosti stěžovatele to, že má již zvoleného zástupce, nicméně aproboval i další důvody, o které zejména krajský soud předchozí zamítnutí žádosti žalobce o ustanovení zástupce z řad advokátů opřel: *„Rovněž Nejvyšší správní soud je toho názoru, že věc není skutkově ani právně nadmíru složitá, jakož i že žalobce a jeho zástupce prokázali svou schopnost v řízení před soudem aktivně a cíleně vystupovat a účinně hájit stěžovatelova práva. Rozhodovací důvody krajského soudu zcela jistě obstojí; navíc stěžovatel v kasační stížnosti tyto důvody žádným konkrétním způsobem nezpochybnil.*“ Krajský soud považoval tuto otázku za pravomocně vyřešenou i s přihlédnutím k tomu, že stěžovatel novou žádost o ustanovení zástupce zdůvodnil navíc jen tím, že již není zastoupen obecným zmocněncem. I na takovou situaci dopadá argumentace Nejvyššího správního soudu v citovaném rozsudku ze dne 21. 3. 2012, č. j. 3 Ads 167/2011 - 75. Na podporu uvedeného závěru odkázal rovněž na argumentaci rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2008, č. j. 3 Ads 43/2007 - 150.

Krajský soud odkazy na judikaturu Nejvyššího správního soudu vyložil, proč se neztotožnil s námitkou nicotnosti rozhodnutí žalovaného v důsledku absence zákonem požadovaných náležitostí rozhodnutí, spočívající v chybějícím otisku úředního kulatého razítka na prvostupňovém rozhodnutí úřadu práce.

Krajský soud neshledal důvodnou ani námitku nepřezkoumatelnosti rozhodnutí žalovaného. Konstatoval, že z výroku žalobou napadeného rozhodnutí jasně vyplývá, jakým způsobem krajský úřad naložil s odvoláním stěžovatele a jak v intencích § 90

správního řádu posoudil napadené rozhodnutí úřadu práce. Ze záhlaví rozhodnutí, jakož i jeho odůvodnění zcela zřejmě vyplývá, že bylo rozhodováno ve věci přeplatku příspěvku na bydlení jako dávky státní sociální podpory podle příslušných, konkrétně citovaných ustanovení zákona č. 117/1995 Sb. Rovněž skutkové okolnosti, které byly vyhodnoceny jako rozhodné, lze z odůvodnění napadeného rozhodnutí seznat (zejména str. 3, odst. 1 a str. 4 odst. 2 napadeného rozhodnutí) a jsou také doloženy obsahem správního spisu. V odůvodnění je nejen podrobně popsán průběh celého správního řízení, ale zejména jsou zde vyzdviženy skutečnosti, na základě kterých nejprve úřad práce a posléze i krajský úřad dovodily porušení příslušných ustanovení zákona č. 117/1995 Sb. stěžovatelem.

Obsáhlou argumentací vyvrátil krajský soud také námitku nesprávně zjištěného skutkového stavu.

Kasační stížnost

Stěžovatel podal kasační stížnost z důvodu uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a c) s. ř. s. Nejprve namítl zmatečnost řízení, spočívající v chybějící podmínce řízení. Jednání nařízené na den 24. 5. 2012 nemělo proběhnout, resp. nemělo být vydáno konečné rozhodnutí, neboť stěžovatel včas požádal o odročení jednání z důvodu podání nové žádosti o ustanovení zástupce z řad advokátů.

Stěžovatel dále namítl nezákonný postup správního orgánu. Tuto vadu dovozuje z toho, že správní orgán nepostupoval v řízení dle § 46 odst. 1 a § 36 odst. 3 zák. č. 500/2005 Sb. (dále správní řád), podle nichž řízení z moci úřední je zahájeno dnem, kdy správní orgán oznámil zahájení řízení účastníkovi doručením oznámení nebo ústním prohlášením a nestanoví-li zákon jinak, musí být účastníkům před vydáním rozhodnutí ve věci dána možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí. Správní orgán neoznámil stěžovateli (účastníkovi řízení), že bylo zahájeno správní řízení a před vydáním rozhodnutí ve věci mu nedal možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí. O této možnosti nebyl ani poučen.

Stěžovatel rovněž namítl nezákonnost posouzení právní otázky krajským soudem. Domnívá se, že správní orgán a následně i krajský soud nesprávně posoudily právní otázky týkající se povinností stěžovatele v souvislosti s poskytováním příspěvku na bydlení.

Podle zák. č. 117/1995 Sb. se za rodinu (společně posuzované osoby), jde-li o příspěvek na bydlení, považují všechny osoby, které jsou v témže bytě hlášeny k trvalému pobytu. V řízení bylo prokázáno, že v období od 1. 10. 2009 do 31. 3. 2010 nebyla J. K. hlášena k trvalému pobytu v bytě č. 11, proto nemůže být pro účely příspěvku na bydlení posuzována společně se stěžovatelem. Proto nelze souhlasit s tím, že správní orgán zahrnuje (a krajský soud to akceptuje), do okruhu společně posuzovaných osob i J. K. Pokud správní orgán (i soud) toto své zjištění opírá o jakési sdělení Městského úřadu v Novém Boru a o jakousi e-mailovou korespondenci, nelze tento postup považovat za správný a průkazný.

Z uvedeného vyplývá, že nejsou dány předpoklady pro postup dle § 62 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., tedy pro povinnost stěžovatele vrátit údajný přeplatek, neboť

dávka nebyla vyplacena neprávem nebo v nesprávné výši, a již vůbec nemohl stěžovatel způsobit a předpokládat, že dávka byla vyplacena neprávem.

Navíc i při hypotetické úvaze, že dávka byla vyplacena neprávem, bylo by nutné postupovat dle § 62 odst. 2,3 zák. č. 117/1995 Sb., to znamená, že za nesprávně vyplacenou částku je odpovědna (a je povinna jí vrátit) i osoba společně posuzovaná, nikoliv pouze příjemce dávky.

Žalovaný nevyužil práva vyjádřit se ke kasační stížnosti.

Posouzení Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ust. § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti. Podmínky řízení byly splněny, neboť kasační stížnost byla podána včas, respektive byla včas doplněna, a obsahuje předepsané náležitosti (§ 106 odst. 1, 2, 3 s. ř. s.) a stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Kasační stížnost je přípustná s výjimkou námitky nezákonnosti postupu správního orgánu dle části II.

Nejprve se tento soud zabýval námitkou zmatečnosti řízení před krajským soudem ve smyslu § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., neboť se jedná o vadu, ke které by bylo nezbytné přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Pro přehlednost třeba připomenout, že namítaná zmatečnost řízení měla spočívat v tom, že krajský soud ve věci rozhodl bez přítomnosti stěžovatele, přestože ten požádal o odročení jednání z důvodu nové žádosti o ustanovení zástupce z řad advokátů, spojené s oznámením o zrušení plné moci obecnému zmocněnci, který jej do té doby zastupoval.

Krajský soud k tomu nepřihlédl s odůvodněním, že *„o odročení jednání požádal žalobce velmi krátce před konáním nařízeného jednání, opakovala se situace, která již nastala u předchozího nařízeného soudního jednání na den 8. 9. 2011, kdy žalobce těsně před konáním ústního jednání požádal o odročení s žádostí o ustanovení zástupce z řad advokátů, ačkoli žalobu podal již dne 13. 5. 2011. Soud novou opakovanou žádost žalobce o ustanovení zástupce z řad advokátů nepovažoval za důležitý důvod, pro který by musel jednání odročit a rozhodovat o ni…“* Krajský soud poukázal také na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 3. 2012, č. j. 3 Ads 167/2011 - 75, v němž Nejvyšší správní soud považoval sice za rozhodný důvod pro zamítnutí předcházející žádosti stěžovatele o ustanovení advokáta to, že má již zvoleného zástupce, nicméně aproboval i další důvody, o které především krajský soud zamítnutí žádosti žalobce o ustanovení zástupce z řad advokátů opřel, když uvedl: *„Rovněž Nejvyšší správní soud je toho názoru, že věc není skutkově ani právně nadmíru složitá, jakož i že žalobce a jeho zástupce prokázali svou schopnost v řízení před soudem aktivně a cíleně vystupovat a účinně hájit stěžovatelova práva. Rozhodovací důvody krajského soudu zcela jistě obstojí; navíc stěžovatel v kasační stížnosti tyto důvody žádným konkrétním způsobem nezpochybnil.“* Krajský soud považoval tuto otázku za pravomocně vyřešenou i s přihlédnutím k tomu, že stěžovatel novou žádost o ustanovení zástupce zdůvodnil navíc jen tím, že již není zastoupen obecným zmocněncem. I na takovou situaci dopadá argumentace Nejvyššího správního soudu v citovaném rozsudku č. j. 3 Ads 167/2011 - 75. Na podporu uvedeného závěru odkázal rovněž na argumentaci rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2008, č. j. 3 Ads 43/2007 - 150.

Stejným rozsudkem argumentuje také stěžovatel. Připomíná, že tímto rozsudkem je řešena stejná otázka, totiž opakovaná žádost o ustanovení zástupce. Uvedený rozsudek vyložil ve svůj prospěch, totiž zdůrazněním odlišnosti situace v tom, že doložil podstatnou změnu skutečností oproti prvému posuzovanému případu. V takovém případě měl krajský soud povinnost o nové žádosti rozhodnout a v případě, že by jí nevyhověl, měl povinnost vyčkat, zda bude proti jeho rozhodnutí podána kasační stížnost a v případě jejího podání vyčkat rovněž rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o takové kasační stížnosti. Stěžovatel ve druhé žádosti, podané ještě před jednáním nařízeném na den 24. 5. 2012, žádal o ustanovení advokáta (a zároveň o odročení jednání) za podstatně jiných podmínek, totiž za situace, kdy již nebyl zastoupen obecným zmocněncem. Krajský soud za této situace nebyl oprávněn dne 24. 5. 2012 jednat ve věci samé a vydat rozhodnutí ve věci samé, nýbrž byl povinen zabývat se procesní otázkou – návrhem na ustanovení advokáta žalobcem, který již nebyl zastupován obecným zmocněncem.

Stěžovatel na podporu své argumentace rovněž odkázal na odůvodnění rozsudku tohoto soudu ze dne 21. 3. 2012, č. j. 3 Ads 167/2011 - 75, kterým bylo rozhodnuto o předcházející kasační stížnosti žalobce ve věci žádosti o ustanovení advokáta. Na rozdíl od krajského soudu stěžovatel zdůraznil explicitně vyjádřenou úvahu, že zejména existence platného zastoupení obecným zmocněncem představuje skutečnost, která tvoří hlavní překážku kladného rozhodnutí o stěžovatelově návrhu. Pokud tedy nastala situace, kdy zastoupení stěžovatele obecným zmocněncem zaniklo, nic nebránilo tomu, aby stěžovateli byl ustanoven jiný zástupce a bylo nezbytně nutné alespoň o tomto návrhu rozhodnout. Pokud tak krajský soud neučinil, nerespektoval tím právní názor Nejvyššího správního soudu. Nerozhodnutí o návrhu na ustanovení advokáta mohlo mít nepochybně význam pro výsledek řízení, neboť advokát by mohl kvalifikovaně věcně argumentovat v zájmu stěžovatele.

V otázce zmatečnosti řízení zastává Nejvyšší správní soud stabilizovaný názor, vyplývající z jeho bohaté judikatury, definující typické případy uvedeného druhu. Například dle rozsudku ze dne 1. 9. 2010, č. j. 3 Ads 57/2010 - 115, zakládá zmatečnost případ, kdy krajský soud rozhodne o žalobě rozsudkem poté, co jeho prvotní rozhodnutí bylo zrušeno rozsudkem Nejvyššího správního soudu, aniž by byl předtím zrušující rozsudek Nejvyššího správního soudu doručen všem účastníkům řízení. Takový rozsudek krajského soudu je zmatečný v důsledku existence překážky věci rozhodnuté plynoucí z trvání právní moci prvotního rozhodnutí. Řízení před krajským soudem je považováno za zmatečné pro nedostatek podmínek řízení rovněž v případě, kdy krajský soud pokračuje v řízení o žalobě, aniž by přihlédl k tomu, že žalobce ztratil způsobilost být účastníkem řízení, a aniž pravomocně rozhodl, s kým bude v řízení pokračovat. Obdobně bude řízení zmatečné v případech, které měly za následek stav, že krajský soud nepokračoval v řízení jen s tím, kdo byl pravomocně určen jako procesní nástupce žalobce, který ztratil způsobilost být účastníkem řízení. Jedná se o takovou vadu, která je sama o sobě důvodem ke zrušení rozsudku krajského soudu. Rozhodující je přitom objektivní stav. Není tedy významné, zda krajský soud při svém rozhodování věděl o tom, že žalobce v průběhu řízení ztratil procesní způsobilost, srovnej rozsudek ze dne 29. 1. 2010, č. j. 5 As 21/2009 - 81. Další případ zmatečnosti představuje projednání a meritorní rozhodnutí soudu o opožděné žalobě. Takové řízení je třeba podle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. považovat za zmatečné v důsledku chybějících podmínek řízení. K této vadě přirozeně Nejvyšší správní

soud podle § 109 odst. 4 s. ř. s. přihlédne z úřední povinnosti, srovnej rozsudek ze dne 28. 1. 2010, č. j. 4 Ads 154/2009 - 35. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 2. 2009, č. j. 5 As 18/2008 - 90, zatíží krajský soud zmatečností řízení, jestliže jedná jako s žalobci s osobami, které v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu vystupovaly pouze jakožto zmocněnci účastníků předcházejícího správního řízení, v jejichž zastoupení měla být žaloba podána. Vada řízení před soudem spočívá v tom, že chyběly podmínky řízení ve vztahu k takto nesprávně vymezeným účastníkům.

Případ zmíněný stěžovatelem do této kategorie zařadit nelze. V nyní posuzované věci krajský soud srozumitelně vyložil, proč návrh stěžovatele na odročení jednání a žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů považuje za nedůvodný. Odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu rovněž zdůvodnil, proč se opakovaným návrhem na ustanovení zástupce nezabýval. Krajský soud projednal věc v nepřítomnosti stěžovatele v mezích zákona (§ 49 odst. 1, 3 s. ř. s.), a to na základě zdůvodněné úvahy, že pro to byly splněny zákonné podmínky. Krajský soud neshledal zákonné důvody pro odročení jednání (§ 50 s. ř. s.), neboť reagoval na situaci, ve které stěžovatel neuvedl žádný další relevantní důvod na podporu smysluplnosti zastoupení kvalifikovaným zástupcem namísto dosavadního obecného zmocněnce, respektive neuvedl nic zásadního, čím by se nezabýval Nejvyšší správní soud v předcházejícím rozsudku o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce stěžovateli. S ohledem na to, že akceptována byla také argumentace o způsobilosti stěžovatele dostatečně chránit své zájmy, nepředstavuje relevantní novotu ani výpověď plné moci zmocněnci stěžovatele. Rovněž způsobilost zmocněnce chránit zájmy stěžovatele byla shledána jako dostatečná a v té souvislosti nelze přehlédnout, že sám stěžovatel se této podpory zbavil sám. Kromě toho je třeba připomenout, že uvedená skutečnost nemohla mít zásadní vliv na zákonnost, věcnou správnost, rozhodnutí, neboť závěry žalovaného a krajského soudu byly vybudovány na skutečnostech, které zastoupení stěžovatele nemohlo ovlivnit. Zastoupení stěžovatele nepředstavuje okolnost nezbytnou pro ochranu jeho práv, tedy, kromě jiného, není splněna druhá z kumulativně uvedených podmínek dle § 35 odst. 8 s. ř. s. Také z tohoto důvodu by uvedený kasační důvod neobstál. Jestliže by krajský soud zaujal nesprávný názor, mohlo by se jednat o vadu řízení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Nicméně, vadou zmatečnosti řízení rozhodně zatíženo být nemohlo. Kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. není důvodný.

V další námitce kasační stížnosti poukazuje stěžovatel na nezákonný postup správního orgánu, spočívající v tom, že správní orgán nepostupoval v řízení dle § 46 odst. 1 a § 36 odst. 3 správního řádu, podle nichž řízení z moci úřední je zahájeno dnem, kdy správní orgán oznámil zahájení řízení účastníkovi doručením oznámení nebo ústním prohlášením a nestanoví-li zákon jinak, musí být účastníkům před vydáním rozhodnutí ve věci dána možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí. Stěžovatel neuvádí, pod jaký kasační důvod tuto namítanou vadu podřazuje, nicméně z jejího odůvodnění vyplývá, že se jedná o vadu řízení před správním orgánem, tedy kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., ke kterému měl krajský soud přihlédnout a rozhodnutí žalovaného zrušit.

Uvedené povinnosti správní orgány formálně prokazatelným způsobem nesplnily, žalovaný se ovšem brání tvrzením, že stěžovatel o všech relevantních skutečnostech věděl, reagoval na ně a uvedená námitka tak postrádá věcný smysl. Tuto skutečnost

stěžovatel nezpochybňuje a také ve všech fázích řízení před podáním kasační stížnosti jednal tak, jako by o všech podkladech informován byl.

Tato skutečnost rozhodně není bezvýznamná. V literatuře i judikatuře tohoto soudu je zanedbání uvedené povinnosti připisován značný význam, viz třeba rozsudek tohoto soudu ze dne 12. 6. 2003, č. j. 7 A 130/2002 – 28. Zásadně platí, že pokud správní orgán žalobci neoznámil zahájení správního řízení ve věci odejmutí dávky příspěvek na bydlení, porušil tím § 67 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře a § 46 správního řádu, srovnej také rozsudek tohoto soudu ze dne 10. 2. 2010, č. j. 3 Ads 113/2009 – 47.

Zároveň však Nejvyšší správní soud konstatuje, že nyní namítanou vadu stěžovatel neuvedl v žalobě (ani v jejím doplnění) před krajským soudem. Dovolával se nicotnosti správního rozhodnutí a dále nesprávného skutkového zjištění a nesprávného právního posouzení věci pouze ve vztahu k důvodnosti odejmutí dávky státní sociální podpory příspěvek na bydlení na základě konkrétních skutečností, jejichž existenci popíral. Námitka kasační stížnosti, poukazující na nezákonný postup správního orgánu ignorováním § 46 odst. 1 a § 36 odst. 3 správního řádu, ke které krajský soud nepřihlédl, neobstojí ve smyslu § 104 odst. 4 s. ř. s. a krajský soud k takové námitce přihlédnout ani nemohl. Uvedené skutečnosti mohou být významné, avšak kasační stížnost je v této části nepřípustná, neboť se opírá o důvod, který stěžovatel neuplatnil v řízení před krajským soudem, přestože tak učinit mohl.

Stěžovatel namítl nezákonnost posouzení právní otázky krajským soudem, spočívající v nesprávném hodnocení povinnosti stěžovatele v souvislosti s poskytováním příspěvku na bydlení. Zdůrazňuje, že v období od 1. 10. 2009 do 31. 3. 2010 nebyla jeho sestra J. K. hlášena k trvalému pobytu v bytě č. 11, nemůže být pro účely příspěvku na bydlení posuzována společně se stěžovatelem, z logiky věci tedy nevzniká povinnost předkládat příjmy této osoby, neboť nejsou významné pro určení výše příspěvku na bydlení.

Z hlediska rozhodné právní úpravy, specifikované přehledně v rozsudku krajského soudu na str. 8 a 9, nevzniká problém při obecné úvaze o existenci práva stěžovatele na sociální dávku příspěvek na bydlení podle § 2 písm. a) bod 2. zákona č. 117/1995 Sb. ve znění v rozhodné době. Spor vznikl ve vztahu k povinnosti stěžovatele poskytnutou dávku vrátit v důsledku dodatečně zjištěné existence společné posuzované osoby dle § 7 odst. 6) a 7) uvedeného zákona. Pro určení společně posuzovaných osob pro účel uvedené sociální dávky je relevantní pojem „trvalý pobyt“ ve formálním smyslu nahlášení konkrétné osoby na určitém místě, není však vyžadováno splnění podmínky soužití a společné úhrady nákladů na potřeby osob, v bytě nahlášených k trvalému pobytu, poznámka pod čarou 1a/ odkazuje na § 10 a § a § 10a zákona č. 133/2000 Sb. o evidenci obyvatel pojem „trvalý pobyt“ nedefinuje explicitně formálně, nýbrž také materiálně jako adresu „*pobytu občana v České republice, která je vedena v registru obyvatel ve formě referenční vazby (kódu adresního místa) na referenční údaj o adrese v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí, kterou si občan zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání*“. Nejvyšší správní soud nestaví uvedené definice do kontrapozice, neboť vychází z toho, že trvalý pobyt ve smyslu zákona o evidenci obyvatel formální hledisko neignoruje, nýbrž specifikuje jeho obsah, kterým se zákon o státní sociální podpoře zabývá jen ve smyslu negativní části definice podmínky společně posuzované osoby („*podmínka,*

aby spolu trvale žily a společně uhrazovaly náklady na své potřeby, se však nevyžaduje.“). V té souvislosti je třeba zdůraznit, že § 10 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel požadavek „*trvalého soužití a společné úhrady nákladů na potřeby*“ ani obsahovat nemůže, protože tato podmínka nemá v konstrukci zákona žádný smysl.

J. K. byla v rozhodné době od 1. 10. 2009 do 31. 3. 2010 k trvalému pobytu hlášena ve smyslu zákona o evidenci obyvatel na adrese D. X, N. B. – A. To také není předmětem sporu ani pochybností. Jestliže se na stejné adrese nacházejí dva byty, odpovídající požadavku na bydlení ve smyslu zákona o evidenci obyvatel, je třeba jeden z nich specifikovat jako skutečné místo jejího trvalého pobytu na základě dalších věrohodných skutečností. Takovou skutečností může být například smlouva o nájmu bytu č. 11 (téhož, ve kterém bydlí stěžovatel) na uvedené adrese uzavřená mezi J. K. a jejími rodiči, majiteli bytu, datovaná dnem 31. 3. 2009, účinná od 1. 4. 2009 na dobu jednoho roku s možností výpovědi podle čl. III bod. 3. Obdobně by bylo možné kvalifikovat také osobní žádost J. K. o dávky dle § 4 odst. 1 písm. a), b) zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi z dubna 2009, ve kterých J. K. uváděla stěžovatele jako společně posuzovanou osobu. Tyto listiny nebyly v řízení o poskytnutí sociální dávky příspěvku na bydlení předloženy, jejich existence ovšem není dokládána „*jakýmsi sdělením Městského úřadu .....a jakousi e-mailovou korespondencí*“, nýbrž úředním sdělením Městského úřadu v Novém Boru ze dne 3. 5. 2010, sp. zn. SVZ 1475/2009. Takové listiny by mohly nasvědčovat tomu, že J. K. měla trvalý pobyt v bytě č. 11 na adrese D. X, N. B. – A., i v době, kdy tvrdila, že tomu tak nebylo. Zásadní hodnotu má ovšem rozhodnutí Krajského úřadu Libereckého kraje ze dne 30. 8. 2010, č.j. OSV/681/2010/51, kterým bylo určeno, že sestra stěžovatele J. K. bude při posuzování nároku stěžovatele na sociální dávku příspěvek na bydlení vedena jako společně posuzovaná osoba ve smyslu § 7 odst. 6 zákona č. 117/1995 Sb. Žalovaný pro uvedený závěr hodnotil skutkový stav také z doby rozhodné z hlediska nyní posuzovaného předmětu řízení. Nejvyššímu správnímu soudu není známo, že by tato rozhodnutí nebyla pravomocná a nikdo to také netvrdí. V kontextu s tím neobstojí tvrzení stěžovatele o ukončení nájmu bytu č. 11 na shora uvedené adrese J. K., dokládané následně předloženou dohodou o ukončení nájemního vztahu k uvedenému bytu nebo jejím prohlášením, že bydlí jinde. Takové listiny navíc nedokládají změnu trvalého pobytu J. K. ve smyslu § 10 odst. 1 zákona č. 133/2000 Sb. V tomto směru ke změně nedošlo.

Je tedy namístě vycházet z toho, že pro posouzení nároku stěžovatele na dávku státní sociální podpory příspěvek na bydlení podle § 2 písm. a) bod. 2. zákona č. 117/1995 Sb. představuje J. K. společně posuzovanou osobu. Tato skutečnost nebyla ovšem stěžovatelem v době žádosti o dávku a jejího přiznání stěžovatelem ani J. K. Úřadu práce v České Lípě sdělena. Z tohoto hlediska je třeba vnímat také povinnosti stěžovatele podle § 61 odst. 1, 2 zákona č. 117/1995 Sb. K doložení odpovídajících podkladů, tedy příjmu společně posuzované osoby, byl stěžovatel vyzván dne 27. 9. 2010, na výzvu však v zákonné osmidenní lhůtě, ani později, nereagoval a nesplnil tedy povinnost dle § 62 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb. V takovém případě vznikla stěžovateli ze zákona povinnost přijaté dávky vrátit.

K tomu došlo jednoznačně v důsledku nesplnění povinnosti stěžovatele, příjemce dávky, doložit potřebné podklady, přestože musel důvodně předpokládat (po rozhodnutí o tom, že J. K. je společně posuzovanou osobou, předcházející rozhodnutí o povinnosti stěžovatele dávku vrátit), že přijal dávku příspěvek na bydlení neprávem nebo alespoň v nesprávné výši.

Žalovaný tedy posoudil věc na základě dostatečného dokazování, ze kterého dovodil odpovídající věcně správný závěr k výkladu ustanovení § 61 a § 62 odst. 1, 2 zákona č. 117/1995 Sb., § 10 zákona č. 133/2000 Sb.), který srozumitelně vyjádřil v žalobou napadeném rozhodnutí. Jestliže se krajský soud s hodnocením žalovaného ztotožnil, postupoval rovněž správně. Důvodný tedy není ani kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Kasační stížnost nebyla ve smyslu § 110 odst. 1 věta prvá s. ř. s. důvodná v žádné části. Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost zamítl dle § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.

Pro úplnost se Nejvyšší správní soud stručně vypořádal také s tvrzením stěžovatele, že při „*hypotetické úvaze, že dávka byla vyplacena neprávem, bylo by nutné postupovat podle § 62 odst. 2, 3 zák. č. 117/1995 Sb.*...“, tedy vyvodit závěr z toho, že odpovědná (a povinná) je rovněž osoba společně posuzovaná. Toto tvrzení může být pravdivé, ovšem pro posouzení věci není relevantní. Ustanovení § 62 odst. 3 zákona č. 117/1995 Sb. ve stěžovatelem zřejmě zamýšlené části zakládá solidární odpovědnost příjemce dávky a společně posuzované osoby. V takovém případě je na oprávněném zvolit, proti komu ze solidárně povinných bude svou pohledávku uplatňovat. Zbytek je ponechán na vzájemném vypořádání povinných, o kterém jsou věcně příslušné rozhodovat soudy jednající v občanském soudním řízení, jak ostatně explicitně uvádí ustanovení § 62 odst. 3., věta třetí zákona č. 117/1995 Sb. Námitka stěžovatele je tedy rovněž neoprávněná.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. s přihlédnutím k § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla v řízení úspěšná, tudíž jí náhrada nákladů řízení podle zásady úspěchu v řízení nepřísluší. Žalované žádné náklady nad rozsah vyplývající z její úřední činnosti nevznikly.

Stěžovateli byl usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 4. 2013, č. j. 3 Ads 80/2013 - 15, ustanoven zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s., jehož odměnu za zastupování v takovém případě platí stát. Tomuto zástupci v řízení o kasační stížnosti přísluší odměna za dva úkony právní služby (převzetí zastoupení a sepis kasační stížnosti) ve výši 2 x 1.000 Kč [§ 9 odst. 2, § 7 bod 3. vyhlášky č. 177/1996 Sb. v platném, znění („advokátní tarif“)] a náhrada hotových výdajů 2 x 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu), celkem částka 2.600 Kč. Zástupce stěžovatele nedoložil, že je plátcem daně z přidané hodnoty.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. srpna 2013

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu